

Biotopkartering av vattendrag i Jämtland

Uppföljning av projektet Life Triple Lakes

Delrapport 2019

Sportfiskarna har hela ansvaret för innehållet (text och bilder) i denna rapport. Innehållet ska inte tolkas som Europeiska unionens eller EU-kommissionens officiella ståndpunkt.

The Swedish Anglers Association has full responsibility for the content (text and images) of this report. The content should not be interpreted as the official view of the European Commission or the European Union.

Författare

Mattias Larsson, Sportfiskarna
Tel: 0707-566229
E-post: mattias.larsson@sportfiskarna.se

Foto

Mattias Larsson, Sportfiskarna

Beställare

Länsstyrelsen i Jämtland

Omslag

Mattias Larsson

Med bidrag från Europeiska
unionens LIFE-program

Innehåll

Inledning	4
Genomförande	5
Biotopkartering	5
Elfiske	6
Musselinventering	6
Inventering av lekbottnar för öring	6
Resultat	7
Biotopkartering	7
Elfiske	7
Musselinventering	8
Lekbottnar	9

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) fick under 2019 i uppdrag av Länsstyrelsen i Jämtland att utföra biotopkartering, elfiske, musselinventering och inventering av lekbottnar för öring i sammantaget sju olika vattendrag. Uppdraget är en del av projektet Grip on Life som är uppföljning av det tidigare LIFE-projektet Triple Lakes. Sportfiskarna kommer upprepa undersökningarna under 2021 och 2023. Föreliggande rapport är en kort redovisning av arbetet under 2019.

Genomförande

Biotopkartering

Biotopkarteringen utfördes enligt Länsstyrelsen i Jönköpings läns senaste metodik från 2017, 'Biotopkartering vattendrag. Metodik för kartering av biotoper i och i anslutning till vattendrag'. För utförligare information om utförandet hänvisas läsaren till den fullständiga rapporten (Gustafsson 2017). I korthet går metoden ut på att vattendraget som skall undersökas fot-vandras i sin helhet och att data insamlas och noteras i olika protokoll. I denna biotopkartering har protokoll A – Vattenbiotop, A – Tillval (öringbiotop och närmiljö) och D – Vandringshinder använts.

De olika parametrarna som antecknas i de olika protokollen beskriver antingen täckningsgrad, antal, täthet eller lämplighet. Täckningsgrad och lämplighet noteras i en skala mellan 0–3, där 3 är högsta klass.

Resultaten redovisas antingen som andel av vattendragslängd eller areal. Vissa kriterier redovisas som ett längdviktat medelvärde vilket beräknas enligt formeln:

$$LM = (K1 \times L1) + (K2 \times L2) + \dots / Lr$$

LM = Vattendragets längdviktade medelvärde

K1 = Klassning för delsträcka 1

K2 = Klassning för delsträcka 2 osv.

L1 = Längd delsträcka 1

L2 = Längd delsträcka 2 osv.

Lr = Vattendragets totala längd

Biotopkartering utfördes i Bensjöån, Idbäcken, Vaxsjöån, Orrbodån, Forsaån Strulån och Råssjöån. Karteringen utfördes under tre dagar i slutet av augusti vid låg vattenföring.

Elfiske

Elfiske utfördes vid 11 lokaler i sex olika vattendrag (tabell 1) och utfördes enligt kvantitativ metod (tre utfiskningar per lokal).

Tabell 1. Sammanställning över de biotopkarterade vattendragen under 2019 års undersökningar.

Vattendrag	Antal "lokaler"	Lokalnamn i elfiskeregistret
Bensjöån	2	6955530-1481309 Ovan kraftledning 6955704-1481231 Nedstr kraftledning
Ildbäcken	2	6985926-1470456 Övre 6986092-1470258 Nedre
Vaxsjöån	1	6963223-1458070 Uppströms bron
Orrbodån	1	6955749-1457097 Ny lokal
Forsaån	2	6977630-1456790 Närmast väg 6977670-1456700 Långselet
Strulån (Näkten)	3	6948670-1446009 50 m nedstr dammen 6949000-1445816 Baddammen - Nr 31 6949983-1445548 Ovan stuga

Inventeringsår: 2019, 2021, 2023

Musselinventering

Musselinventering utfördes i fyra vattendrag enligt tabell 2.

Tabell 2. Sammanställning över vattendrag där flodpärlmussla inventerades under 2019.

Vattendrag	Storlek på yta där inventering ska ske
Sösjöbäcken	Sträcka: 400 x ca 2,5 meter (totalt antal musslor på angiven yta)
Löningsån	Sträcka: ca 500 x 8 meter (totalt antal musslor på angiven yta)
Strulån (Näkten)	Enligt standard
Råssjöån (Näkten)	Enligt standard

Inventeringsår: 2019, 2021, 2023

Inventering av lekbottnar för öring

I samband med biotopkartering utfördes en bedömning av lekbottnar för öring i Vaxsjöån, Orrbodån, Strulån och Råssjöån vid utpekade områden. I mitten av november besöktes de utpekade områdena på nytt för att inventera lekgropar.

Resultat

Biotopkartering

De karterade vattendragen delades upp i totalt 43 delsträckor vilka redovisas i separata Excel- och shape-filer för respektive vattendrag. Nedan presenteras ett exempel från Strulån på hur sträckindelning kan se ut (figur 1). All data kommer läggas in i biotopkarteringsdatabasen vilken nås via biotop-kartering.lansstyrelsen.se.

Figur 1. Exempel på sträckindelning vid biotopkartering i Strulån.

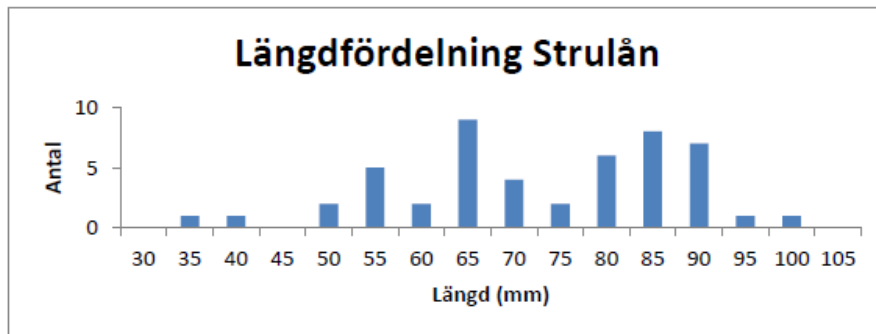
I de karterade vattendraget noterades totalt fyra vandringshinder varav tre påträffades i Bensjöån och ett i Idbäcken. Information om hindren presenteras i separata Excel- och shape-filer.

Elfiske

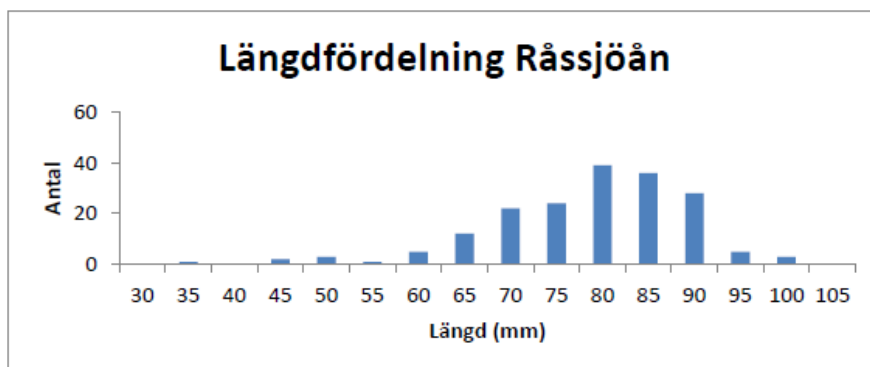
Vid elfisket fångades öring, lake, gädda, abborre, elritsa, bergsimpa, mört, id och harr. Tätheten av öring varierade stort. I Idbäcken och Orrbodån fångades ingen eller väldigt få öringar, i Bensjöån var den totala tätheten relativt gles medan den var mer normal i Strulån och hög i Forsaån. Alla protokoll kommer rapporteras in till Sveriges elfiskeregister (SERS).

Musselinventering

I Strulån och Råssjöån utfördes standardiserad inventeringsmetod av flod-pärlemussla för statusbeskrivning. I Strulån var medeltätheten 0,24 individer per kvadratmeter och det påträffades juvenila musslor (8 % <50 mm). Populationsstorleken bedöms vara 2774 flodpärlmusslor inom utbredningsområdet. Till en av lokalerna (A29 3) har man stödutsatt musslor efter den före-gående inventeringen vilket kan ge en överskattad populationsstorlek.

I Råssjöån var den uppskattade tätheten 3,94 individer per kvadratmeter och det påträffades juvenila musslor (3 % <50 mm). Populationsstorleken bedöms vara 50 349 flodpärlmusslor inom utbredningsområdet. Inventering påminner mycket om den förr förra medan den föregående sticker ut med ett betydligt högre antal. Sannolikt beror det på lokalerna är svårinventerade då de både är långa och har en hög täthet av musslor. Risken för dubbelräkning är stor. Förslagsvis kortar man ner lokalerna.

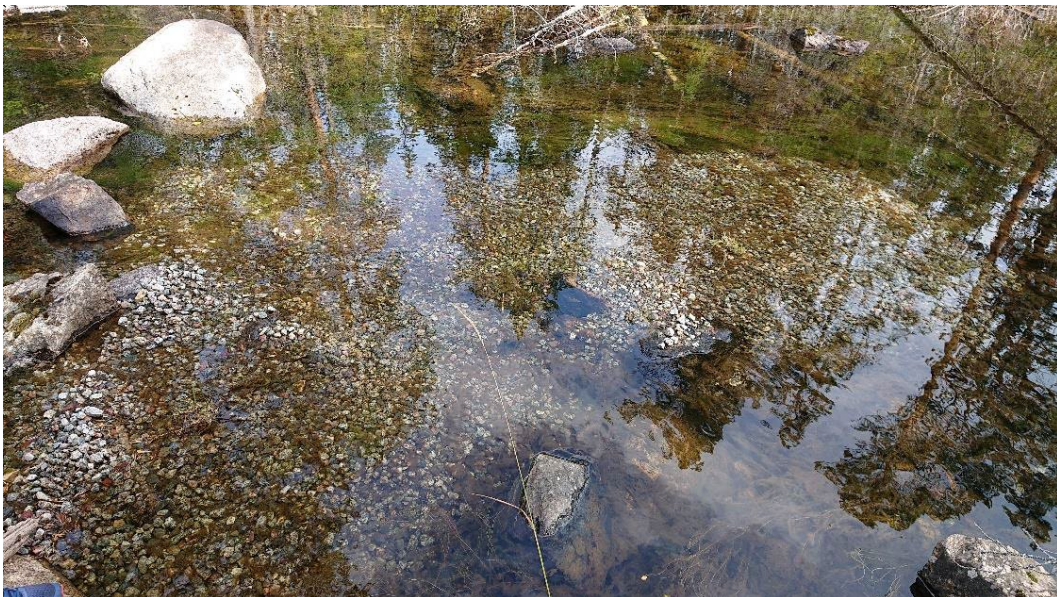
I Löningsån och Sösjöbäcken gjordes översiktliga inventeringar vid utpekade områden. I Löningsån noterades 185 musslor längs en sträcka på 610 meter. I Sösjöbäcken noterades 164 musslor längs en sträcka på 420 meter.

Lekbottnar

Vid biotopkarteringen bedömdes lekbottnarnas beskaffenhet inom de på för-hand utritade områdena i Vaxsjöån, Orrbodån, Strulån och Råssjöån. Inom områdena fanns goda förutsättningar för bra lekmiljöer med avseende på strömhastighet men i många fall var materialet bristfälligt. Det mesta av det utlagda materialet låg i nuläget fel eller var av för stor storlek. Sannolikt kommer mycket av gruset lägga sig mer rätt efter ett antal högflöden men relativt stor mängd har redan sköljts bort och lagt sig i mer lugnflytande områden. Nedan presenteras några exempelbilder från de olika vattendragen. Alla bilder finns tillgängliga vid behov.

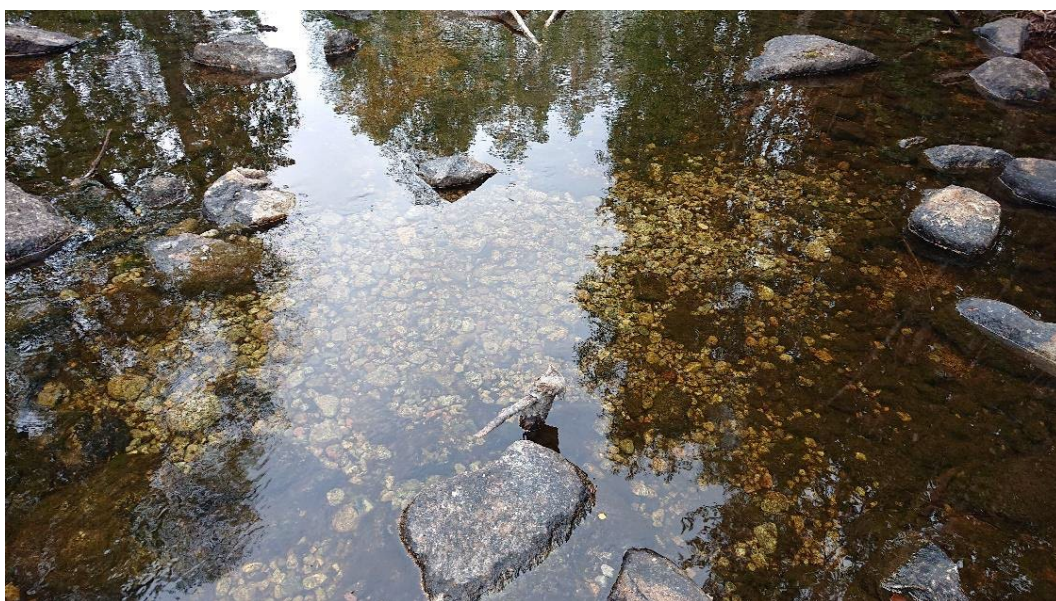
Figur 2. Utlagt grus i Råssjöån som än så länge inte har funktion som lekmiljö.

Figur 3. Utlagt grus i Råssjöån som sköljts ner i lugnflytande del som riskerar att sedimenteras igen.

Figur 4. Utlagt grus från Vaxsjöån. Materialet är av blandad storlek men bedöms att vara av för grov fraktion för att vara lämpligt som lekgrus.

Figur 5. Utlagt grus i Vaxsjöån som lagt på en lugnflytande plats. Materialet har redan blivit överväxt av alger.

Figur 6. Utlagt grus från två platser i Orrbodån. Majoritet av det utlagda materialet var av för grov fraktion. Totalt hittades 22 liknande platser i Orrbodån med nyligen utlagt grus.

Figur 7. Fint lekområde i Orrbodån inom inventeringsområdet som utgjordes av äldre material.

Figur 8. Lekgrus i Strulån som är av rätt storlek och som sannolikt kommer lägga sig på lämpliga platser efter högflöden.

Vid inventering av lekplatser under november påträffades ytor som till en början tolkades som lekgropar men som vid jämförelse med inventering av lekbottnar sannolikt utgjorde nyligen utlagt grus och sten. Vi kan därmed inte med säkerhet säga att det förekommit lek i vattendragen.

Figur 9. Bild från Orrbodån vid inventering av lekgropar. De ljusa ytorna kan misstolkas som lekgropar men det troligaste är att det är det nyligen utlagda gruset som syns.

Havs
och Vatten
myndigheten

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Med bidrag från Europeiska unionens LIFE-program